

Posaven l'adreça exacta

MARTA
PESSAR-
RODONA

Hi ha un poema de Josep Pla, *Ai, Reparada*, cantat magníficament per Quico Pi de la Serra, en què un suposat amor del poeta (ocasional), de nom Reparada, el conviden a fer un elogi del corball i de la geometria i un blasme de la menestralia, no sense abocar-lo a la petició final: "posa l'adreça exacta / escriu-me una postal". Es tracta d'un poema delitós i m'ha estat inevitable de pensar-hi llegint aquest volum memorialístic, que és aquest epistolari entre dos homenots catalans indubtables: el periodista i escriptor Agustí Calvet, conegut pel seu pseudònim, *Gaziel* (1887-1964), i l'editor i llibreter Josep Maria Cruzet (1903-1962).

També calia pensar en Pla, perquè mentre que al títol hi ha entre parèntesis rere els noms dels protagonistes "i l'Editorial Selecta", podríem afegir-hi un altre parèntesi: "i Josep Pla". També perquè després del volum *Amb les pedres disperses. Cartes 1946-1962* (Destino, 2003), que és un epistolari Cruzet/Pla, ningú dubtarà del paper cabdal de Cruzet en la problemàtica edició catalana a partir de 1939.

El curador de l'edició, Manuel Llanas, és "l'especialista" en Gaziel i en fa una edició impecable de filòleg, sense cap concessió a l'historiador o, senzillament, al biògraf, diria. ("L'especialista" periodístic és un títol que s'està guanyant Francesc-Marc Álvaro, dit sigui de passada.) Per exemple, apareix un Gaziel amb filla i els eventuais lectors

GAZIEL
J.M. CRUZET.
CORRESPON-
DÈNCIA
ED. MANUELLANAS
PUBLICACIONS DE
MONTSERRAT
474 PÀG. / 23 €

no sabem si era vidu. O mor, el 1962, Cruzet i tan sols trobem una nota a peu de pàgina que ens parla d'una anotació amb llapis de Gaziel a una carta de Cruzet del 22 de gener d'aquell any, que diu: "Darrera carta rebuda de l'amic Cruzet. Són curiosíssims els dos darrers paràgrafs, animant-me ell a mi, només 26 dies abans de suïcidar-se". Incidentalment, és la primera vegada que veig amb lletra d'impremta la mena de mort de Cruzet que, segons el filòsof Hume, va ser de mort natural, per cert, mentre que ja era *vox populi* en el món cultural dels anys seixanta del segle passat el suïcidi.

Més enllà de la postal planiana

Tot amb tot, el volum és més que interessant. De l'afer "Godó", als premis de la Nit de Santa Llúcia (per cert, Gaziel va ser el jurat del Pre-

mi Sant Jordi de 1960, el de la Rodoreda, podríem dir-ne, aspecte al qual aquest volum aporta poc). No és forassenyat pensar que en derivaran múltiples tesis en l'esbart d'universitats catalanes que hi ha actualment. A la vista de l'epistolari Pla/Cruzet i l'actual gosariem reclamar una biografia, si pot ser de tall anglosaxó, de l'editor Josep Maria Cruzet. D'ell se'n podria dir que, com Gaziel, formava part de la dreta intel·ligent i tan catalanista com la republicana. Una altra cosa és l'any emblemàtic de la mort de Cruzet, 1962, i l'aparició de les edicions idem i el catàleg on sovintejava més Marx que Gaziel o Pla, esclar. Un país és això, però. I aquells dos senyors, Cruzet i Gaziel, van saber posar, respectivament, l'adreça exacta i escriure molt més que una postal planiana. ♦♦